

III

(Tiesību akti, kas pieņemti, piemērojot Līgumu par Eiropas Savienību)

TIESĪBU AKTI, KAS PIEŅEMTI, PIEMĒROJOT LES VI SADAĻU

PADOMES PAMATLĒMUMS 2008/913/TI

(2008. gada 28. novembris)

par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un jo īpaši tā 29. pantu, 31. pantu un 34. panta 2. punkta b) apakšpunktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu ⁽¹⁾,

tā kā:

(1) Rasisms un ksenofobija tieši pārkāpj brīvības, demokrātijas, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanas principus, kuri ir Eiropas Savienības pamatā un kuri ir kopēji dalībvalstīm.

(2) Padomes un Komisijas Rīcības plānā par to, kā labāk īstenot Amsterdamas līguma noteikumus attiecībā uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpu ⁽²⁾, Eiropadomes Tampere 1999. gada 15. un 16. oktobra sanāksmes secinājumos, Eiropas Parlamenta 2000. gada 20. septembra Rezolūcijā par Eiropas Savienības nostāju Vispasaules konferencē pret rasismu un par pašreizējo stāvokli Savienībā ⁽³⁾ un Komisijas Paziņojumā Eiropas Padomei un Parlamentam par divreiz gadā atjaunināto progresu rādītāju, lai pārskatītu panākumus, kas gūti attiecībā uz "brīvības, drošības un tiesiskuma" telpas izveidi Eiropas Savienībā (2000. gada otrais pusgads), ir ietverti aicinājumi darboties šajā jomā. Padome 2004. gada 4. un 5. novembra Hāgas programmā atgādina savu ciešo apņemšanos, ko Eiropadome jau izteica 2003. gada decembrī – stāties pretī jebkādam rasisma, antisemitisma un ksenofobijas izpausmēm.

(3) Papildus Padomes Vienotajai rīcībai 96/443/TI (1996. gada 15. jūlijs) attiecībā uz cīņu pret rasismu un ksenofobiju ⁽⁴⁾ būtu jāpieņem citi tiesību akti, lai turpinātu tuvināt dalībvalstu normatīvos aktus un pārvarētu tos šķēršļus tiesu iestāžu efektīvai sadarbībai, kuru pamatā ir galvenokārt dalībvalstu tiesību koncepciju atšķirības.

(4) Saskaņā ar Vienotās rīcības 96/443/TI izvērtēšanu un citos starptautiskos forumos, piemēram, Eiropas Padomē, paveikto, joprojām pastāv grūtības tiesu iestāžu sadarbībā, un tādēļ ir jāturpina tuvināt dalībvalstu tiesību aktus krimināltiesību jomā, lai nodrošinātu pilnīgu un skaidru tiesību aktu efektīvu īstenošanu rasisma un ksenofobijas apkarošanā.

(5) Rasisms un ksenofobija ir draudi personu grupām, pret kurām ir vērsta šāda rīcība. Eiropas Savienībā krimināltiesībās ir jādefinē vienota attieksme pret rasismu un ksenofobiju, lai nodrošinātu to, ka vienu un to pašu rīcību visās dalībvalstīs uzskata par noziedzīgu nodarījumu un ka fiziskām un juridiskām personām, kas izdarījušas šādus noziedzīgus nodarījumus vai ir atbildīgas par tiem, ir paredzētas efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas.

(6) Dalībvalstis atzīst, ka cīņai pret rasismu un ksenofobiju ir vajadzīgi dažādi līdzekļi, kas vienoti visaptverošā sistēmā, un tie var būt saistīti ne tikai ar krimināllietām. Šis pamatlēmums ir paredzēts, lai, izmantojot krimināltiesības, apkarotu vienīgi sevišķi smagas rasisma un ksenofobijas izpausmes. Tā kā dalībvalstu kultūras un juridiskās tradīcijas zināmā mērā un jo sevišķi šajā jomā ir atšķirīgas, pašlaik nevar pilnībā saskaņot tiesību aktus krimināltiesību jomā.

⁽¹⁾ 2007. gada 29. novembra Atzinums (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

⁽²⁾ OV C 19, 23.1.1999., 1. lpp.

⁽³⁾ OV C 146, 17.5.2001., 110. lpp.

⁽⁴⁾ OV L 185, 24.7.1996., 5. lpp.

- (7) Šajā pamatlēmumā uzskata, ka jēdziens "izcelsme" galvenokārt attiecas uz personām vai personu grupām, kas ir cēlušās no personām, kuras var raksturot ar noteiktām pazīmēm (piemēram, rase vai ādas krāsa), bet iespējams, ka ne visas šīs pazīmes joprojām pastāv. Neskatoties uz to, šīs personas vai personu grupas to izcelsmes dēļ var saskarties ar naidu vai vardarbību.
- (8) "Reliģija" būtu jāsaprot kā jēdziens, kas plašā nozīmē attiecas uz personām, ko raksturo saistībā ar viņu reliģisko pārliecību vai ticību.
- (9) "Naids" būtu jāsaprot kā jēdziens, kas attiecas uz naidu rases, ādas krāsas, reliģijas, izcelsmes, nacionālās vai etniskās piederības dēļ.
- (10) Šis pamatlēmums neliedz dalībvalstīm savos tiesību aktos pieņemt noteikumus, kas paplašina 1. panta 1. punkta c) un d) apakšpunkta darbības jomu, aptverot arī noziedzīgus nodarījumus, kas vērsti pret personu grupu, kuru raksturo saistībā ar kritērijiem, kas nav rase, ādas krāsa, reliģija, izcelsme, nacionālā vai etniskā piederība, piemēram, saistībā ar sociālo statusu vai politisko pārliecību.
- (11) Būtu jānodrošina, ka ar rasismu un ksenofobiju saistītu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana un kriminālprocesa sākšana par tiem nav atkarīga no cietušās personas ziņojuma vai apsūdzības, jo cietušie bieži vien ir īpaši neaizsargāti un nelabprāt ierosina tiesvedību.
- (12) Krimināltiesību aktu tuvināšanai būtu jāpalīdz efektīvāk apkarot ar rasismu un ksenofobiju saistītus noziedzīgus nodarījumus, sekmējot tiesu iestāžu pilnīgu un efektīvu sadarbību starp dalībvalstīm. Pārskatot šo pamatlēmumu, Padomei būtu jāņem vērā iespējamie sarežģījumi šajā jomā, lai izņemtu, vai ir vajadzīga turpmāka virzība šajā jomā.
- (13) Ņemot vērā to, ka šā pamatlēmuma mērķi – proti, nodrošināt to, ka par rasistiskiem un ksenofobiskiem noziedzīgiem nodarījumiem visās dalībvalstīs piemēro vismaz minimuma līmeņa efektīvus, samērīgus un preventīvus kriminālsodus, – nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, jo šādiem noteikumiem ir jābūt kopējiem un saderīgiem, un to, ka tādēļ minēto mērķi var labāk sasniegt Eiropas Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kas minēts Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā un izklāstīts Eiropas Kopiena dibināšanas līguma 5. pantā. Saskaņā ar pēdējā minētajā pantā paredzēto proporcionalitātes principu šajā pamatlēmumā paredz vienīgi tos pasākumus, kas vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.
- (14) Šajā pamatlēmumā ir ievērotas pamattiesības un ņemti vērā principi, kas ir atzīti Līguma par Eiropas Savienību 6. pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, jo īpaši tās 10. un 11. pantā, un atspoguļoti Eiropas Savienības Cilvēktiesību hartā, jo īpaši tās II un VI nodaļā.
- (15) Apsvērumi saistībā ar biedrošanās brīvību, vārda brīvību, jo īpaši preses brīvību un vārda brīvību citos plašsaziņas līdzekļos, daudzās dalībvalstīs ir bijuši pamatā tam, ka valstu tiesību aktos ir procesuālās garantijas un īpaši noteikumi par atbildības noilgumu vai ierobežošanu.
- (16) Vienotā rīcība 96/443/TI būtu jāatceļ, jo ar Amsterdamas līguma, Padomes Direktīvas 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (¹), un šā pamatlēmuma stāšanās spēkā tā ir novecojusi,

IR PIEŅĒMUSI ŠO PAMATLĒMUMU.

1. pants

Noziedzīgi nodarījumi saistībā ar rasismu un ksenofobiju

1. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka ir paredzēts sods par šādu tišu rīcību:

- a) publisks aicinājums uz vardarbību vai naidu, kas vērsti pret personu grupu vai šādas grupas locekli, ko raksturo rase, ādas krāsa, reliģija, izcelsme, nacionālā vai etniskā piederība;
- b) šā punkta a) apakšpunktā minēto darbību izdarīšana, publiski izplatot traktātus, attēlus vai citus materiālus;
- c) Starptautiskās Krimināltiesas statūtu 6., 7. un 8. pantā definēto genocīda noziegumu, noziegumu pret cilvēci un kara noziegumu publiska attaisnošana, noliegšana vai rupja banalizēšana, vēršoties pret personu grupu vai šādas grupas locekli, ko raksturo saistībā ar rasi, ādas krāsu, reliģiju, izcelsmi, nacionālo vai etnisko piederību, ja darbība ir veikta tā, lai izraisītu vardarbību vai naidu pret attiecīgo personu grupu vai šādas grupas locekli;
- d) tādu noziegumu publiska attaisnošana, noliegšana vai rupja banalizēšana, kas definēti 1945. gada 8. augusta Londonas Nolīgumam pievienotās Starptautiskā militārā tribunāla hartas 6. pantā, vēršoties pret personu grupu vai šādas grupas locekli, ko raksturo saistībā ar rasi, ādas krāsu, reliģiju, izcelsmi, nacionālo vai etnisko piederību, ja darbība ir veikta tā, lai izraisītu vardarbību vai naidu pret attiecīgo personu grupu vai šādas grupas locekli.

(¹) OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.

2. Šā panta 1. punkta nolūkos dalībvalstis var izvēlēties sodīt tikai tādas darbības, kuras vai nu izdarītas viedā, kas varētu traucēt sabiedrisko kārtību, vai arī ir apdraudošas, aizskarošas vai pazemojošas.

3. Šā panta 1. punktā atsauce uz reliģiju ir paredzēta, lai ietvertu vismaz tādu darbību, kas ir iegansts, lai vērstos pret personu grupu vai šādas grupas locekli saistībā ar rasi, ādas krāsu, nacionālo vai etnisko piederību.

4. Pieņemot šo pamatlēmumu vai pēc tam jebkura dalībvalsts var paziņot, ka tā sodu par 1. punkta c) un/vai d) apakšpunktā minēto noziegumu noliegšanu vai rupju banalizēšanu noteiks vienīgi tad, ja šajos apakšpunktos minētie noziegumi ir atzīti ar šīs dalībvalsts tiesas un/vai starptautiskas tiesas galīgu nolēmumu vai tikai ar starptautiskas tiesas galīgu nolēmumu.

2. pants

Uzkūdišana, palīdzība un atbalstīšana

1. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka ir paredzēts sods par uzkūdišanu veikt 1. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktā minētās darbības.

2. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka ir paredzēts sods par palīdzību 1. pantā minēto darbību veikšanā un to atbalstīšanu.

3. pants

Kriminālsodi

1. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka 1. un 2. pantā minētajām darbībām ir paredzēti efektīvi, samērīgi un preventīvi kriminālsodi.

2. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka par 1. pantā minētajām darbībām paredzētais maksimālais kriminālsods ir vismaz brīvības atņemšana uz laiku no viena līdz trim gadiem.

4. pants

Rasistiska un ksenofobiska motivācija

Attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas nav 1. un 2. pantā minētie noziedzīgie nodarījumi, dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka rasistisku un ksenofobisku motivāciju uzskata par atbildību pastiprinošu apstākli vai ka tiesas tādu motivāciju var ņemt vērā, nosakot sankcijas.

5. pants

Juridisku personu atbildība

1. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka juridisku personu var saukt pie atbildības par 1. un 2. pantā minētajām darbībām, kuras persona, kas ieņem augstu

amatu juridiskās personas vadībā, izdarījusi attiecīgās juridiskās personas interesēs, rīkojoties individuāli vai kā attiecīgās juridiskās personas koleģiālas struktūras locekle un pamatojoties uz:

- a) tiesībām pārstāvēt šo juridisko personu;
- b) tiesībām pieņemt lēmumus šīs juridiskās personas vārdā; vai
- c) tiesībām iekšēji kontrolēt šo juridisko personu.

2. Papildus šā panta 1. punktā paredzētajiem gadījumiem katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka juridisku personu var saukt pie atbildības, ja tas, ka šā panta 1. punktā minētā persona nav veikusi pārraudzību vai kontroli, ir ļāvis kādai tās pakļautībā esošai personai šīs juridiskās personas interesēs izdarīt 1. un 2. pantā minētās darbības.

3. Juridiskas personas atbildība saskaņā ar šā panta 1. un 2. punktu neizslēdz kriminālprocesi pret fiziskām personām, kas ir 1. un 2. pantā minēto darbību izdarītājas vai līdzdalībnieces.

4. "Juridiska persona" ir ikviena struktūra, kam šāds statuss ir saskaņā ar attiecīgās valsts spēkā esošajiem tiesību aktiem un kas nav valstis vai valsts struktūras, kuras īsteno valsts varu, vai publiskas starptautiskas organizācijas.

6. pants

Juridiskām personām piemērojamas sankcijas

1. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka juridiskai personai, ko sauc pie atbildības saskaņā ar 5. panta 1. punktu, ir piemērojamas efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas, kas ietver naudassodu kā kriminālsodu vai cita veida naudassodu un kas var ietvert citas sankcijas, piemēram:

- a) tiesību atņemšanu uz valsts pabalstiem vai valsts atbalstu;
- b) pastāvīgu vai pagaidu aizliegumu veikt komercdarbību;
- c) tiesas uzraudzības piemērošanu;
- d) likvidāciju ar tiesas rīkojumu.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka juridiskai personai, ko sauc pie atbildības saskaņā ar 5. panta 2. punktu, ir piemērojamas efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas vai pasākumi.

7. pants

Konstitucionāli noteikumi un pamatprincipi

1. Šis pamatlēmums neietekmē Līguma par Eiropas Savienību 6. pantā paredzēto pienākumu ievērot pamattiesības un tiesību pamatprincipus, tostarp vārda brīvību un biedrošanās brīvību.

2. Šis pamatlēmums neprasa, lai dalībvalstis veiktu pasākumus, kas ir pretrunā pamatprincipiem attiecībā uz biedrošanās brīvību un vārda brīvību, jo īpaši preses brīvību un vārda brīvību citos plašsaziņas līdzekļos, kādi tie ir atbilstīgi konstitucionālajām tradīcijām vai noteikumiem, kas reglamentē preses vai citu plašsaziņas līdzekļu tiesības un pienākumus, kā arī tiem sniegtās procesuālās garantijas, ja minētie noteikumi ir saistīti ar atbildības noilgumu vai ierobežošanu.

8. pants

Izmeklēšanas vai kriminālprocesa sākšana

Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka 1. un 2. pantā minēto darbību izmeklēšana vai kriminālprocesa sākšana par tām nav atkarīga no cietušās personas ziņojuma vai apsūdzības, vismaz vismagāko nodarījumu gadījumos, ja darbība ir izdarīta tās teritorijā.

9. pants

Jurisdikcija

1. Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai noteiktu, ka 1. un 2. pantā minētās darbības ir šīs dalībvalsts jurisdikcijā, ja tās:

- a) pilnīgi vai daļēji izdarītas tās teritorijā; vai
- b) izdarījis šīs dalībvalsts pilsonis; vai
- c) izdarītas tādas juridiskas personas interesēs, kuras galvenais birojs ir šīs dalībvalsts teritorijā.

2. Nosakot jurisdikciju saskaņā ar 1. punkta a) apakšpunktu, katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tās jurisdikcijā ir arī gadījumi, kad darbības veiktas, izmantojot informācijas sistēmu, un kad:

- a) likumpārkāpējs attiecīgo darbību izdarījis, fiziski atrodoties šīs dalībvalsts teritorijā, neatkarīgi no tā, vai darbībā izmantoti materiāli, kas atrodas informācijas sistēmā tās teritorijā;
- b) attiecīgajā darbībā izmantoti materiāli, kas atrodas informācijas sistēmā šīs dalībvalsts teritorijā, neatkarīgi no tā, vai likumpārkāpējs rīkojies, fiziski atrodoties tās teritorijā.

3. Dalībvalsts var nolemt nepiemērot vai vienīgi noteiktos gadījumos vai apstākļos piemērot 1. punkta b) un c) apakšpunktā izklāstīto jurisdikcijas normu.

10. pants

Īstenošana un pārskatīšana

1. Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai līdz 2010. gada 28. novembrim izpildītu šā pamatlēmuma prasības.

2. Līdz minētajai dienai dalībvalstis nosūta Padomes Ģenerālsekretariātam un Komisijai to noteikumu tekstu, ar kuriem tās savos tiesību aktos transponē pienākumus, kas tām uzlikti ar šo pamatlēmumu. Pamatojoties uz Padomes ziņojumu, kura pamatā ir minētā informācija, un Komisijas rakstisku ziņojumu, Padome līdz 2013. gada 28. novembrim izvērtē to, ciktāl dalībvalstis ir izpildījušas šā pamatlēmuma prasības.

3. Padome līdz 2013. gada 28. novembrim pārskata šo pamatlēmumu. Pārskatīšanas nolūkā Padome jautā dalībvalstīm, vai tās ir saskārušās ar sarežģījumiem tiesu iestāžu sadarbībā attiecībā uz 1. panta 1. punktā paredzētajām darbībām. Papildus tam Padome var lūgt *Eurojust* iesniegt ziņojumu par to, vai atšķirības valstu tiesību aktos ir radījušas problēmas saistībā ar dalībvalstu sadarbību šajā jomā.

11. pants

Vienotās rīcības 96/443/TI atcelšana

Ar šo tiek atcelta Vienotā rīcība 96/443/TI.

12. pants

Teritoriāls piemērojums

Šo pamatlēmumu piemēro Gibraltāram.

13. pants

Stāšanās spēkā

Šis pamatlēmums stājas spēkā dienā, kad to publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Briselē, 2008. gada 28. novembrī

Padomes vārdā —
priekšsēdētāja
M. ALLIOT-MARIE